

Hommels in de wei

De betekenis van graslanden voor hommels

In Nederland liggen tienduizenden hectares grasland die voor flora en fauna beheerd worden. In 2018 en 2019 hebben EIS Kenniscentrum Insecten en De Vlinderstichting in het project **Weide Hommelrijk** onderzocht wat de betekenis van deze graslanden is voor hommels. In dit artikel worden de resultaten belicht.

Tekst: Hommels hebben het moeilijk in ons land. Van de 29 soorten die in Nederland voorkomen staan er 17 op de Rode Lijst. Dat hommels onder druk staan, komt door een sterke afname van geschikt leefgebied en een afnemend voedselaanbod van bloeiende, inheemse planten. Bloemrijke graslanden zijn van oudsher een belangrijk leefgebied voor hommels, maar doordat zulke graslanden steeds schaarser worden, zijn diverse hommelssoorten afgenomen. Het project Weide Hommelrijk richtte zich op het in kaart brengen van de hommelrykdom in Nederlandse graslanden en inzicht te verkrijgen in het effect van het huidige beheer van deze gebieden op de hommelrykdom. Deze kennis is nodig om herstel van hommelpopulaties in Nederlandse graslanden mogelijk te maken.

Antonie Stip
De Vlinderstichting
Linde Slikboer
EIS Kenniscentrum

Insecten

Weidevogelgrasland geen leefgebied voor bloembezoekers

In Weide Hommelrijk is onderzoek gedaan naar hommels in verschillende graslandtypen: vochtig hooiland, kruiden- en faunarijk grasland, en vochtig weidevogelgrasland. In 2018 zijn elf gebieden met deze graslandtypen in Zuid-Holland onderzocht, waarbij breder is gekeken naar bloembezoekende insecten: bijen, zweefvliegen en dagvlinders. Uit dit onderzoek blijkt dat weidevogelgraslanden een kleiner aantal en minder soorten bloembezoekende insecten herbergen dan vochtige hooilanden en kruiden- en faunarijke graslanden. Dit betekent dat vochtige weidevogelgraslanden een relatief arm graslandtype zijn voor bloembezoekende insecten. Verrassend is dit niet: de vochtige weidevogelgraslanden worden voor weidevogels beheerd en dat betekent bijvoorbeeld dat het maaibeheer wordt uitgesteld tot na het broedseizoen, maar dat er daarna grootschalig wordt gemaaid en eveneens wordt bemest. Beide maatregelen zijn niet gunstig voor bloembezoekende insecten. In vochtige hooilanden en kruiden- en faunarijke graslanden is het beter gesteld. Vochtige hooilanden zijn over het algemeen veel minder productief (er groeit minder vegetatie) waardoor de kruidenrijkdom groter is en er later in de zomer gemaaid wordt.

Jens Bokelaar

Jens Bokelaar

Hommelonderzoek in actie: veldmedewerker Jens determineert een gevangen hommel als moshommel. In het voorjaar waren moshommels in het Wormer- en Jisperveld (foto rechts) vaak aan het foerageren op de perceelsranden op de bloeiende hondsdraf.

Mannetje veldhommel.

Hommels in natuurgraslanden

Vervolgens is in 2019 een viertal natuurgebieden van Natuurmonumenten onderzocht op hommels in dezelfde graslandtypen en bermen: in het Eemland (U), de Laagjes (ZH), de Wieden (OV) en het Wormer- en Jisperveld (NH). Daaruit komt wederom naar voren dat weidevogelgraslanden hommels vrij weinig te bieden hebben en dat de aantallen en soortenrijkdom in vochtige hooilanden en bermen aanzienlijk hoger zijn. Kruiden- en faunarijke graslanden scoren in deze metingen eveneens slecht voor hommels. Verder blijkt dat in een aantal gebieden (nog) zeldzame hommelssoorten voorkomen. Zo werd de zeldzame moshommel volop aangetroffen in het Wormer- en Jisperveld en op enkele locaties in de Wieden – en dat was nog niet bekend – en de ernstig bedreigde zandhommel met één exemplaar in de Laagjes bij Zuid-Beijerland.

Beter hommelbeheer

Hoe kan het beheer in de graslanden verbeteren zodat hommels en andere insecten zich er meer thuis voelen? In het rapport over de resultaten van Weide Hommelrijk gaan we daar nader op in. Elk graslandtype is anders en kent eigen kansen en uitdagingen voor het beheer. In zijn algemeenheid zijn twee vuistregels van belang:

1. **Zorg voor dagelijks voldoende voedselaanbod in het landschap** van maart tot en met oktober. Elke dag opnieuw moeten hommels uit een hommelnest voldoende voedsel verzamelen. Ook als er gemaaid moet worden in de graslandpercelen.

2. **Laat stukken grasland ongemaaid tot in de nazomer**, in ieder geval daar waar er bloeiende planten in het grasland aanwezig zijn.

Verder is het in weidevogelgraslanden zinvol om de productiviteit van het gras te verlagen door de bemesting substantieel te verminderen. Dit zal de kruidenrijkdom op langere termijn ten goede komen en uiteindelijk kunnen ook weidevogels hiervan profiteren. In het rapport worden nog diverse andere maatregelen besproken, zoals het aanleggen van klaverrijke akkertjes, het koesteren van kleine landschapselementen en bloeiend struweel, gefaseerd maaibeheer en het maaien buiten de bloeipieken van massaal bloeiende planten.

Werken aan herstel

De kennis over hommels in graslanden is aanzienlijk verbeterd door Weide Hommelrijk en de inzet van talloze vrijwilligers die in de afgelopen jaren naar hommels zijn gaan kijken. Het is cruciaal om de opgedane kennis verder in te zetten om werk te maken van herstel van algemene en bedreigde hommels in Nederland. EIS Kenniscentrum Insecten en De Vlinderstichting zullen zich daar de komende jaren voor blijven inzetten.

Dit project werd mede mogelijk gemaakt door financiële steun van Wereld Natuur Fonds, Fonds Dioraphte, het Prins Bernhard Cultuurfonds en Zabawas.